

Ata Kronvalda balvas laureāte – skolotāja Maruta Krustāne

Inga Kalva-Miņina

Ata Kronvalda fonda padome ir paziņojusi Ata Kronvalda balvas laureātus 2026. gadā. No Latgales šo nozīmīgo balvu saņems RTU Austrumlatvijas Tehnoloģiju vidusskolas (RTU ATV) skolotāja **MARUTA KRUSTĀNE**.

Ata Kronvalda balvu kopš 1989. gada pasniedz pedagogiem par izcilu un ilggadēju ieguldījumu talantīgo skolēnu izglītošanā, kā arī skolēnu zinātniski pētnieciskās darbības veicināšanā un vadīšanā. Līdz šim balvu ir saņēmuši 194 pedagogi no visas Latvijas.

Sarunā ar skolotāju Marutu Krustāni pārlicinos par viņas enerģiju un aizrautību – darīt, izmēģināt ko jaunu, strādāt, lai sasniegtu rezultātu, – kas ir tik būtiski darbā ar jauniešiem. “Man šķiet – ja man ir interesanti, tad arī skolēniem būs interesanti. Joprojām esmu maksimāliste – vai nu labi, vai nekā. Tāds ir mans dzīves princips,” saka pedagoģe.

Nebaidās no pārmaiņām

Atbildot uz jautājumu, kādas ir sajūtas, uzzinot par Ata Kronvalda balvas piešķiršanu, M. Krustāne atzīst, ka bijusi pārsteigta: «Es nezināju, ka skolas vadība ir uzrakstījusi un iesniegusi pieteikumu. Augusta sākumā izglītības metodikē mācību un metodiskajā jomā Nellija Vilkaševiča man saka – apsveicam, tev ir balva! Es biju pārsteigta par šo ziņu, jo ikdienā par apbalvojumiem nedomāju, – strādāju savu darbu, kas man patīk. Bet, izrādās, šajā gadu griezumā esmu paveikusi daudz laba, pat pašai brīnums, jo līdz šim gūtos panākumus nebiju uzskaitījusi.»

RTU Austrumlatvijas Tehnoloģiju vidusskolas ekonomikas, latviešu valodas un literatūras skolotāja Maruta Krustāne skolā strādā no 2015. gada, kad skola tika dibināta. Pedagoģiskā darba stāžs ir no 1997. gada. 2019. gadā skolotāja saņēma Nikodema Rancāna balvu par inovāciju un tehnoloģiju ieviešanu mācību procesā.

«Jā, mans skolotājas stāsts ir interesants – no latviešu valodas un literatūras uz ekonomiku, sociālajām zinātnēm, uzņēmējdarbību. Tāds ir šis pārvērtību ceļš. Šobrīd mācu «Sociālās zinības 1» un «Sociālās zinības 2» padziļināto kursu, arī uzņēmējdarbības pamatus – veidojam skolēnu mācību uzņēmumus sadarbībā ar «Junior Achievement Latvia». Tagad esam sākuma procesā, ir daudz – vairāk nekā 40 – 11. un 12. klašu skolēnu –, kuri vēlas iesaistīties,» stāsta M. Krustāne.

Skolotāja skolā vada pulciņu «Eiropas klubiņš», kurā darbojas 22 skolēni. No 2016. gada Austrumlatvijas Tehnoloģiju vidusskola ir Eiropas Parlamenta Vēstnieku skola, šajā mācību gadā «Eiropas klubiņa» dalībnieki organizēja un novadīja EPV skolu mini salidojumu, kā arī iesniedza šajā programmā radošo darbu. ««Eiropas klubiņš» jau no pašiem pirmsākumiem ir manā paspārnē, esmu tā koordinatore, aktīvi darbojamies kopā ar jauniešiem – vadām stundas, izglītojam vietējos jauniešus, organizējam pasākumus. 12. oktobrī jauniešu delegācija brauks uz Eiropas Parlamentu Strasbūrā, turklāt

turp dodamies jau ne pirmo reizi,» stāsta skolotāja.

M. Krustāne nebaidās no pārmaiņām savā darbā: «Man ir viegli, jo man viss jaunais ir interesants. Kamēr ir interese, esi elastīgs, tad arī nepiespiedi ļaujies visam jaunajam. Mani urda tā jaunības degsme – tu pavelc vienu, tad otru skolēnu, aicini – nu, kurš ar mani dosies šajā avantūrā?»

Patīk strādāt ar jauniešiem

Uz jautājumu, vai mūsdienu skolēniem skolotāja profesija šķiet prestiža, M. Krustāne atbild: «Šaubos, vai, viņuprāt, tā ir prestiža. Redzot šīs skolas pedagogu darbu, jaunieši atzīst, ka šī ir sarežģīta profesija, tas ir smags darbs. Varbūt viņi tāpēc tā saka, ka redz no malas, cik daudz darba skolotājs ir ieguldījis, lai vadītu šo stundu. Informācijas ir daudz, bet vajag iemācīt, kā to kodolīgi dabūt. Ir jāiemāca, kā pareizi izmantot mākslīgo intelektu, – vajag parādīt ceļu, kā labāk un gudrāk to pielietot, lai cilvēks nepazaudē kritisko domāšanu.»

«Jāuzsver, ka mūsu skolā absolventi ir atgriezušies un strādā. Šogad arī – programmēšanas skolotājs ir mūsu absolvents, ķīmijas un programmēšanas skolotājas – mūsu absolventes. Jā, skolotāja darbs ir smags. Jauniešiem ir ambīcijas, viņiem ir nepieciešams labs atalgojums. Mēs esam tā paaudze, kuriem ir pienākuma apziņa – mums vajag darīt, vienalga – patīk vai nē. Mūsdienu paaudzei ir cits skatījums uz dzīvi, neteikšu, ka sliktāks, varbūt pat labāks. Šķiet, arī mums – pieredzējušajiem skolotājiem – vajadzētu vairāk sevi novērtēt, mēs esam tādi altruisti,» stāsta M. Krustāne.

Runājot par skolotājas profesiju, pedagoģe atzīst, ka katram darbam ir savi plusi un mīnusi. «Nerunāšu par «Skola 2030», par valsts līmeņa jautājumiem, tomēr – lai cik elastīgs tu būtu, ir grūti strādāt dažādu, bieži vien nepārdomātu, pārmaiņu laikā. Tas mēdz izstīst no slīdēm. Ja esi atbildīgs cilvēks, tu ieguldi maksimāli daudz darba, un ir reizes, kad jūti, ka esi jau izsmēlis spēkus,» stāsta pedagoģe.

«Es jau kopš bērnības gribēju būt par skolotāju. Tāpēc, lai cik tas banāli skanētu, es jūtu, ka esmu savā īstajā vietā. Man patīk būt tur, kur es esmu. Protams, ka savā dzīves laikā esmu pamēģinājusi arī citas profesijas, tai skaitā arī savu uzņēmējdarbību, bet nekad neesmu domājusi, ka aiziešu prom no skolas. Man patīk būt kopā ar jauniešiem. Vidusskolēnu grupā es jūtos kā zivs ūdenī,» atzīst M. Krustāne.

Iedvesmo skolēnu sasniegumi

Sarunas laikā ar pedagoģi pārrunājam arī šobrīd izglītībā aktuālos jautājumus – skolēnu zemo lasītprasmes līmeni, mākslīgā intelekta ienākšanu it visās jomās. «Skolēniem stāstu par plaģiātisma risku. Mākslīgais intelekts ir ļoti labs rīks, tikai jāzina, kā to gudri izmantot. Arī skolotājam ir daudz jāstrādā ar mākslīgo intelektu, jāzina visas tā piedāvātās iespējas, jāsaprot, kā pārbaudīt un atklāt, ka skolēni savos darbos ir izmantojuši mākslīgo intelektu. Bet tāpēc jau ir dažādi semināri un kursi, kuros esam iemācījušies atpazīt algoritmus valodas stila ziņā, zinām, kā veidot pārbaudes darbus, lai ieraudzītu, ka ir izmantots mākslīgais intelekts,» saka skolotāja.

«Manuprāt, lielākajai sabiedrības daļai būs problemātiski ar radošo domāšanu, jo tas diemžēl ir vieglākais ceļš – izmantot mākslīgo intelektu,» atzīst M. Krustāne, kura arī ikdienā redz, kā skolēnu valoda noplicinās, ka jaunieši maz lasa: «Grāmatu lasīšana ir svarīga, jo tā attīsta ilgstošo domāšanu, radošo domāšanu, paplašina vārdu krājumu.»

Kā ieinteresēt bērnus vairāk lasīt grāmatas? «Manuprāt, viss ir atkarīgs no ģimenes. Bērnībā pirms miega ir jālasa pasakas bērnam, vēlāk jāprasa, lai bērns tās izstāsta, kopā jāskatās ilustrācijas grāmatās. Tas ir pamatu pamats – radīt mīlestību pret grāmatām. Starp citu, es redzu, ka mūsu skolā bērni lasa grāmatas. Braucam autobusā uz kādu pasākumu, redzu – lasa grāmatu. Latviešu valodas stundās mums reizi pusgadā ir semināri, kad jaunieši stāsta par grāmatām, kuras paši izvēlējušies lasīt. Ir daudz jauniešu, kuri lasa angļu valodā. Un tad ir svarīgi pateikt – nē, tagad tev jāizlasa grāmata latviešu valodā. Šajā gadījumā labs variants ir izvēlēties tulko literatūru,» saka pedagoģe.

Sarunas izskaņā skolotāja Maruta Krustāne saka: «Manā darbā man gandarījumu sniedz skolēnu sasniegumi. Teikšu, kā ir, es strādāju, lai būtu sasniegumi. Tad es kārtējo reizi apliecinu sev, ka es arī varu. Man patīk skolēnu pateiktais burvju vārds – ‘paldies’. Kad atnāk absolventi un stāsta, ka augstskolā esot garlaicīgi, jo jau skolas laikā to esmu iemācījusi, man ir gandarījums, ka tas, ko es esmu stāstījusi, ir viņiem noderējis.»

* * *

Anna Marija Elksne (12. klase):

«Skolotāja Maruta Krustāne ir jauka, saprotoša un atsaucīga, un man ir paveicies, ka viņa ir mana klases audzinātāja, māca sociālās zinātnes un vada uzņēmējdarbības fakultatīvu. Viņa vienmēr cenšas mūs iesaistīt dažādās aktivitātēs, konkursos un projektos, lai mēs iegūtu jaunu pieredzi un izmantotu iespējas, ko skola piedāvā. Viņa arī vada «Eiropas klubiņu», kurā jauniešiem ir iespēja uzzināt daudz jauna un pašiem aktīvi darboties.

Pagājušajā mācību gadā skolotāja ļoti palīdzēja mūsu līdzdalības projekta izstrādē, sniedzot padomus un atbalstot mūs visā procesā. Pateicoties viņas iniciatīvai, kopā ar klasi esam apmeklējuši arī Vidzemes Augstskolas un Biznesa augstskolas Turība rīkotos pasākumus. No skolotājas esmu iemācījusies, ka ir vērts izkāpt no savas komforta zonas, izmantot piedāvātās iespējas un nebaidīties izmēģināt ko jaunu.

Man ir patīess prieks, ka skolotājai Marutai Krustānei ir piešķirta Ata Kronvalda balva, jo zinu, cik daudz viņa dara mūsu un citu skolēnu labā. Manuprāt, šī balva ir pelnīts novērtējums viņas darbam un ieguldījumam jauniešu izaugsmei. Novēlu skolotājai arī turpmāk saglabāt savu sirsnību, enerģiju un vēlmi mūs atbalstīt, kā arī saņemt gandarījumu par visu, ko viņa dara!»

* * *

Katrina Štekele (12. klase):

«Skolotāja Maruta Krustāne jau trešo gadu ir mana klases audzinātāja. Viņa man māca sociālās zinības un vada uzņēmējdarbības fakultatīvu. Maruta ir ļoti laba skolotāja, kas prot iedvesmot skolēnus, tāpēc uzskatu, ka viņa noteikti ir pelnījusi Ata Kronvalda balvu!

Skolotāja man un maniem skolasbiedriem ir daudz palīdzējusi, gatavojoties olimpiādēm un eksāmeniem, kā arī vadījusi zinātniski pētnieciskos darbus. Viņa vienmēr ir gatava atbalstīt, uzmuntrināt un dot padomu, kad vien tas ir nepieciešams.

Es novēlu skolotājai Marutai Krustānei arī turpmāk saglabāt savu apņēmību un gūt gandarījumu par paveikto un skolēnu sasniegumiem! Viņa noteikti ir skolotāja, kuru es atcerēšos ilgi pēc skolas pabeigšanas!»

No RTU Austrumlatvijas Tehnoloģiju vidusskolas direktora Aivara Vilkaševiča pieteikuma vēstules Ata Kronvalda balvai:

«Īpaši nozīmīgs ir skolotājas Marutas Krustānes ieguldījums talantīgo skolēnu sagatavošanā un motivēšanā dalībai mācību priekšmetu olimpiādēs. Viņa regulāri sniedz papildu konsultācijas, sagatavo mācību materiālus un rosina skolēnus tiekties uz augstākiem sasniegumiem. Ar savu entuziasmu, atbalstu un ticību skolēnu spējām skolotāja iedrošina viņus pieņemt jaunus izaicinājumus un pilnveidot savas zināšanas ārpus ikdienas mācību procesa. Skolēni regulāri piedalās mācību priekšmetu olimpiādēs skolā, novadā, reģionā un valstī. Pēdējos 10 gados 14 skolēni tika uzaicināti dalībai ekonomikas un latviešu valodas valsts olimpiādēs, četri no tiem ieguva godalgotas vietas. 2021. gadā viens skolēns piedalījās Starptautiskajā ekonomikas olimpiādē, kur ieguva sudraba medaļu.

Maruta Krustāne aktīvi un sistemātiski iesaistās skolēnu zinātniskās pētniecības darbu izstrādes procesā, sniedzot kvalitatīvu metodisko atbalstu visos pētījuma posmos – no tēmas izvēles un pētījuma plānošanas līdz rezultātu analīzei un prezentēšanai. Viņas vadībā izstrādāties skolēnu pētnieciskie darbi regulāri tiek veiksmīgi prezentēti skolas, novada un valsts mēroga zinātniski pētniecisko darbu konferencēs, iegūstot augstus novērtējumus un godalgotas vietas. No 2015. gada līdz 2026. gadam Latvijas skolēnu zinātniskās pētniecības darbu konferencēs piedalījās 14 skolēnu darbi, astoņi no tiem ieguva godalgotas vietas un specbalvas. Īpaši atzinīgi vērtējama pretendentes prasme attīstīt skolēnu kritisko domāšanu, pētnieciskās prasmes, datu analīzes iemaņas un akadēmiskās rakstīšanas kultūru. Viņa mudina jauniešus pievērsties aktuālām sabiedrības, ekonomikas, vides un izglītības problēmām, veicinot viņu pilsonisko līdzdalību un zinātnisko interesi.»

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Ata Kronvalda balvas laureāte – skolotāja Maruta Krustāne» saturu atbild SIA «Vietējā».

MAF
Mediju atbalsta fonds